

■ Экалагічны лікбез

ПРОСТА КІРАВАЦЦА
ЛІТАРАЙ ІНСТРУКЦЫІ

Словы «правільны» і «правілы» аднакарэнныя. Вельмі часта, каб зрабіць усё як след, не трэба штосьці вынаходзіць: дастаткова кіравацца ўжо напісанымі дакументамі. Тым больш што вельмі часта ад гэтага ў прамым сэнсе слоў залежыць як плён пэўных намаганняў, так і, здараецца, наша з вамі бяспека. Пра некаторыя такія выпадкі нам расказалі спецыялісты Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

ЗАРЫБЛЯЦЬ
ТОЛЬКІ ПА НАВУЦЫ

Вядзенне рыбалоўнай гаспадаркі, акрамя непасрэдна вылаву рыбы, патрабуе ад арандатара (карыстальніка) угоддзяў правядзення цэлага шэрагу мерапрыемстваў. Перш за ўсё гэта зарыбленне водных аб'ектаў вырашчанымі ў рыбгасях малькамі. Праводзіцца яно для павышэння прадукцыйнасці вадаёмаў і вадацёкаў, паляпшэння якаснага саставу ўловаў. А часам — для аднаўлення колькасці рэдкіх і знікаючых відаў. У першую чаргу зарыбляюцца тыя вадаёмы, кармавыя рэсурсы якіх выкарыстоўваюцца не цалкам або спажываюцца малакаштоўнымі відамі рыб.

Большая частка рыбалоўных угоддзяў Беларусі — гэта невялікія па плошчы, мелкаводныя і неглыбокія эўтрофныя вадаёмы. Зарыбляюцца яны пераважна такімі відамі, як карп, стракаты таўсталобік, карась, белы амур, шчупак. Узрост пасадачнага матэрыялу (сяголеткі, гадавікі або двухгодкі) вызначаецца асаблівасцямі вадаёма, а таксама з улікам верагоднасці ўзнікнення тут заморных з'яў.

Ці прыжывецца рыба, залежыць ад шматлікіх фактараў. У першую чаргу, ад якасці самога пасадачнага матэрыялу, а таксама ад кармавой базы і ступені ўздзеяння абарыгенных рыб (драпежніцтва, канкурэнцыі). Такі паказчык, як прамысловы зварот, дапамагае разлічыць, колькі рыбы трэба ўсяліць, каб потым атрымліваць жаданыя ўловы.

Напрыклад, вядома, што прамысловы зварот ад пасады шчупакоў-сяголеткаў складае ў сярэднім 15 працэнтаў, гэта значыць, з 100 уселеных рыб да дарослага стану дарастуць каля 15 асобін. У той жа час калі зарыбіць вадаём шчупаком на стадыі лічынькі, прамысловы зварот будзе ўсяго 1-4 працэнты.

Зарыбленне павінна праводзіцца згодна з рыбаводна-біялагічным (або біялагічным) абгрунтаваннем, якое распрацоўваецца для кожнага канкрэтнага воднага аб'екта, выходзячы са стану яго экасістэмы. Абавязковае патрабаванне — наяўнасць ветэрынарнага пасведчання на малькоў, якія ўсяляюцца. Яно з'яўляецца свайго роду пашпартам і гарантыяй таго, што рыба клінічна здаровая і ўсяленне яе ў новы вадаём не стане для яго насельнікаў непрыемным сюрпрызам.

Самавольнае зарыбленне водных аб'ектаў забаронена. Парушэнне гэтага патрабавання цягне адміністрацыйную адказнасць у выглядзе штрафу да 20 базавых велічынь, а на юрыдычную асобу — ад 100 да 500 базавых велічынь.

КАБ ДРАЎНІНУ
НЕ КАНФІСКАВАЛІ

Парушэнні пры афармленні дакументаў на транспарціроўку драўніны, па сутнасці, з'яўляюцца следствам дзвюх прычын: гэта альбо элементарная нядбайнасць, альбо спроба схваць незаконныя дзеянні. І тое, і іншае недапушчальна.

Неяк у Крупскім раёне супрацоўнікі Барысаўскай міжрайінспекцыі спынілі машыну з прычэпам, на якой прыватнае прадпрыемства перавозіла 39 кубаметраў дэлавой хвой — 81 шасці-

метровае бярвяно. Пры гэтым у таварна-транспартнай накладной звесткі аб грузе цалкам адсутнічалі. Не былі ўказаныя ні парода, ні прыналежнасць (дэлавая ці на дрывы) драўніны, ні яе кубатура, ні тым больш даўжыня. Усё гэта замяў надпіс: «Лес давальніцкі на распілоўку».

У дачыненні да юрыдычнай асобы быў складзены пратакол па частцы 4 артыкула 12.17 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь, прадукцыя канфіскаваная. Санкцыі прадугледжвалі штраф да 10,5 мільёна рублёў (да дэнамінацыі) з канфіскацыяй тавару.

Быў апісаны і груз, які перавозіўся кіроўцам прыватнага прадпрыемства з Івянца. Аўтамабіль з лесавозным прычэпам спынілі для праверкі ў Старадарожскім раёне дзяржінспектары Любанскай міжрайінспекцыі. У накладной значылася — «Тэхсыравіна 4 см і больш, елка». На самай жа справе ў машыне ляжала 46 хваёвых і 8 яловых бярвенняў даўжынёй па 6 метраў — усяго каля 20 кубаметраў драўніны.

У дадзеным выпадку штраф быў прадугледжаны не толькі прадпрыемству і яго кіроўцу, але і грузаадпраўніку — лясгасу. У дачыненні да юрыдычных асоб распачаты адміністрацыйныя працэсы па частцы 4 артыкула 12.17, у дачыненні да фізасобы — па артыкуле 15.21 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь. Драўніна канфіскаваная.

Дакладнае выкананне правілаў пры афармленні дакументаў на транспарціроўку драўніны істотна палягчае кантроль за яе перамяшчэннем і дазваляе больш эфектыўна выяўляць факты незаконных высечак або крадзяжу леса-прадукцыі. Бо калі накладныя запойненыя з захаваннем усіх патрабаванняў, а груз адпавядае заяўленаму, інспектару не трэба марнаваць час на высвятленне законнасці грузаперавозкі. У адваротным выпадку разбіральніцтва можа зацягнуцца і, відавочна, справа скончыцца накладаннем штрафу з канфіскацыяй груза, які перавозіцца.

ЧАГО ЛЕПШ НІКОЛІ
НЕ ПАЎТАРАЦЬ

Аматарскае рыбалоўства пры дапамозе сетак, сеткавых і колючых прылад, а тым больш электралавільных устругаў у нашай краіне пад забаронай. Нават знаходжанне з забароненымі прыладамі ў рыбалоўных угоддзях і на прылеглай да іх тэрыторыі (да аднаго кіламетра ад берага) караецца штрафам да 30 базавых велічынь.

Згодна з Кодэксам аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь, ад 20 да 50 базавых могуць спагнаць з парушальнікаў правіл рыбалоўства, калі прычыненая імі шкода не дасягае сумы ў 21 мільён рублёў (да дэнамінацыі). Такім чынам, браканьеры з небагатым уловам або без яго трапляюць пад дзеянне адміністрацыйнага артыкула. Некаторыя з іх, магчыма, лічаць, што абышліся «лёгкім спалохам», і зноў выходзяць на забароненыя промысел. У гэты самы момант яны рызыкуюць стаць фігурантамі ўжо крымінальных спраў.

Незаконная здабыча рыбы, здзейсненая на працягу года пасля накладання адміністрацыйнага спагнання за такое ж парушэнне, караецца значна больш буйнымі штрафамі, папраўчымі работамі на тэрмін да двух гадоў або арыштам. За падобныя парушэнні летась было прыцягнута да крымінальнай адказнасці 60 браканьераў-паўторнікаў, а з пачатку бягучага года — ужо больш за дзясятак. Напрыклад, на затоцы Прыпяці паблізу Турава дзяржінспектары затрымалі двух гараджан, якія рыбачылі сеткамі і з іх дапамогай вылавілі 33 асобіны рыбы. Падчас вядзення адміністрацыйнага працэсу высветлілася, што парушальнікі паўгода таму былі асуджаныя таксама за незаконнае рыбалоўства. Прычым, злавілі іх абодвух мінулы раз на тым жа месцы, дзе і ў гэты. На браканьераў была заведзена крымінальная справа.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zviazda.by

ПЛЫСЦІ СУПРАЦЬ
ЦЯЧЭННЯ

(Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.)

Экалагічныя пытанні ўзнікаюць і на Ашмянцы. Перыядычна на рацэ адбываюцца заморы рыбы з-за скідвання сцёкавых вод з ачышчальных збудаванняў мясцовай ЖКГ і прамысловых прадпрыемстваў г. Ашмяны. Таму, на думку экалагаў, перш чым абмяркоўваць магчымае будаўніцтва тут рыбапрапускных збудаванняў, неабходна ўстараніць усе крыніцы забруджвання ракі і даць ёй аднавіцца.

Беларуская папуляцыя рыб — адна з самых аддаленых ад марскога ўзбярэжжа. Ідучы на нераст, сёмга і кумжа пераадольваюць 500-600 км уверх ад мора.

На ручаі Тартак перашкоду нерасту ўдзельнікі праекта па захаванні балтыйскіх ласосяў і валанцёры знялі ўласнымі сіламі. Трубы, у якія пушчаны адзін з участкаў ручая, замянілі рыбе рухацца ўверх па цячэнні. Таму ў 2015 годзе актывісты пабудавалі дзве каменныя дамбы — гэта дапамагло падняць узровень вады ў ручаі, адкрыць рыбе праход і тым самым выратаваць ад перанасялення і разбурэння гнёздаў ніжнюю нерасцілішчы Тартака.

Наогул за гады дзеяння праекта ў ручаі Тартак у разы павялічылася папуляцыя кумжы. Калі ў 2008 годзе сюды заходзіла каля 15 асобін марской стронгі, то ў 2013-м нераставала ўжо каля 100 асобін.

Ад знікнення выратуе...
зарыбленне

Паралельна з патруляваннем удзельнікі праекта разам з іхтыёлагамі НАН Беларусі і іх калегамі з Літвы праводзяць даследаванні нераставых вадацёкаў.

— Мы зрабілі поўнае апісанне рэк Астравецкага раёна па кармавой базе, саставе вады, прыдатнасці для нерасту і інш., закартаграфавалі і адзначылі на GPS усе нераставыя прытокі і ўчасткі, бабровыя плаціны, масты, лакальныя звалкі, — гаворчыць Юрый Болтуць. — Сёлета плануем працягнуць гэту работу вышэй па Віліі, на прытоках Нарачанцы, Ашмянцы і інш. Атрыманыя звесткі дапамогуць зразумець, наколькі эфектыўна ідзе нераст у нашых рэках, якія

Кумжа, што прыйшла на нераст, адпачывае ў ручаі перад пераадоленнем штучнага парога.

проблемы неабходна вырашыць для аднаўлення патоку марскіх рыб у Беларусь.

Але любыя ахоўныя і стымуляцыйныя дзеянні немагчымыя без пацвярджэння факта — ласасёвыя рыбы сапраўды актыўна вяртаюцца ў Беларусь на нераст. І калі ў тым, што колькасць кумжы ў вадаёмах сёння дастатковая для стабільнага прыросту папуляцыі спецыялісты не сумняваюцца, то з сёмгай сітуацыя іншая. Рыбакі часта расказваюць пра сустрэчы з балтыйскім ласосем. Але даныя шматгадовага маніторынгу не цешаць: экзэмпляры адзінкавыя, і пакуль нельга з упэўненасцю сказаць, што сёмга заходзіць у беларускія рэкі. Для разумення сітуацыі неабходна старанна даследаваць вадацёкі, а для гэтага патрэбныя рэсурсы — як людскія, так і фінансавыя.

Адным з магчымых рашэнняў праблемы навукоўцы і прыродаабаронцы бачаць зарыбленне прытокаў Віліі сёмгай. Плануецца адкрыць дабрачынны рахунак па зборы сродкаў на рэалізацыю праекта.

Зарыбленне неабходна праводзіць на працягу чатырох гадоў вялікай колькасцю рыбапасадачнага матэрыялу. Малькоў сёмгі плануецца закупіць на Жэймянскім рыба-разводным заводзе, размешчаным

на адным з прытокаў Віліі (Літва), і выпусціць іх у Беларусь.

— Вельмі важна выкарыстоўваць ласосяў менавіта з Віліі, бо менавіта прадстаўнікі гэтай папуляцыі прыходзяць у нашу краіну, а значыць, могуць вярнуцца сюды праз тры гады, — падкрэслівае Юрый Болтуць. — Рыбы з нараджэння запамінаюць хімічны састаў вады і іншыя характарыстыкі, па якіх яны ў моры і вызначаюць дарогу дахаты.

Калі на працягу чатырох гадоў будзе заўважаны прырост папуляцыі, спецыялісты пачнуць працаваць над павелічэннем колькасці сёмгі, у тым ліку праз выкарыстанне рыб, якія вяртаюцца ў Беларусь, для штучнай гадоўлі. Патрэбныя будуць і меры па захаванні і паляпшэнні месцаў нерасту і пражывання будаўніцтва рыбаходаў, распрацоўка дзяржпраграмы і, магчыма, наданне нераставым вадацёкам спецыяльнага статусу і інш.

Але вырашыць гэтыя праблемы немагчыма без супрацоўніцтва розных арганізацый і ведамстваў. Менавіта сумесная рэалізацыя дзяржаўных і грамадскіх ініцыятыў павінна даць імпульс для прыросту і паляпшэння дабрабыту папуляцый прахадных ласосяў у нашых рэках.

Вераніка КОЛАСАВА.
kolasava@zviazda.by

— У апошні час пры актыўнай падтрымцы грамадскасці прымаюцца меры па захаванні ласося атлантычнага (сёмгі) і кумжы звычайнай на тэрыторыі нашай краіны, — адзначае начальнік упраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Мінпрыроды Наталля Мінчанка. — У снежні 2008 года міністэрства зацвердзіла план мерапрыемстваў па захаванні гэтых відаў на тэрыторыі Астравецкага раёна Гродзенскай вобласці (абноўлены ў 2010 годзе). У адпаведнасці з ім, па заказе Мінпрыроды Цэнтральным навукова-даследчым інстытутам комплекснага выкарыстання водных рэсурсаў была выканана навукова-даследчая работа па ацэнцы антрапагеннага ўздзеяння на трансгранічныя вадацёкі, якія з'яўляюцца прахаднымі для ласасёвых рыб, і распрацоўцы рэкамендацыі па мінімізацыі адмоўнага ўздзеяння на папуляцыі каштоўных відаў рыб. На яе аснове быў прыняты шэраг нарматывных дакументаў і планаў мерапрыемстваў па захаванні ласасёвых у нашай краіне.

■ Ну і ну!

Мядзведзяў стала менш...
з-за няправільнай справаздачы

Нядаўна былі апублікаваны звесткі Нацыянальна-гатыстычнага камітэта, згодна з якімі ў Беларусі пражывае ўсяго 20 мядзведзяў. Летась іх было 120. Чаму за год знікла столькі звяроў? Сенсацыйную навіну пракаментавалі дырэктар Навукова-практычнага цэнтра па біярэсурсах Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Алег БАРАДЗІН:

— Калі б папуляцыя мядзведзя скарацілася так істотна, нашы спецыялісты б гэта заўважылі. Па звестках НПЦ, на тэрыторыі Беларусі сёння пражывае прыкладна 90-120 мядзведзяў.

— Звяртаю ўвагу: Белстат прывёў лічбы па колькасці мядзведзяў у паляўнічых угоддзях, — дадала кіраўнік упраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Наталля МІНЧАНКА. — Мы прыйшлі да высновы, што звесткі, атрыманыя ад карыстальнікаў паляўнічых угоддзяў, у большасці выпадкаў няпэўныя і таму патрабуюць дадатковага вывучэння. Увогуле, саму сістэму статыстычнай справаздачы неабходна карэктываваць. Цяпер мы ствараем Міжведамасную рабочую групу, якая будзе займацца пытаннямі ўліку жывёл. Адначу, што зараз пры падтрымцы НПЦ па біярэсурсах распрацоўваецца новая версія дзяржаўнага кадастру жывёльнага і расліннага свету. Яна будзе прадстаўлена ў выглядзе анлайн-сістэмы. Кожны жыхар

фота Дзяніса ЮКОВІЧА

Мядзведзі ў Бярэзінскім біясферным запаведніку.

змога атрымаць інфармацыю пра колькасць відаў, прамысловы запас. Канчатковы варыянт кадастру з'явіцца праз некалькі месяцаў.

Кацярына РАДЗЮК. radziuk@zviazda.by